

Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

*Μια φορά και ένα καιρό ήταν η
Τυπογραφία Και εγένετο βιβλίο!!!!*

ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΛΑΛΑ

ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ ΜΑΘΗΤΕΣ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

Αγριδιώτη Κ, Βουρλούμη Ν,
Βουτσιώτη Γ, Γάζου Ι,
Γιαννακόπουλος Κ, Δούλα Π, Θομολλάρι Ρ,
Καλογεροπούλου Χ, Κανελλόπουλος Χ, Καρκούλια Π,
Καρκούλια Ε, Κατσικονούρης Κ, Λινάρδος Β,
Μαρκόπουλος Δ, Μαρκοπούλου Β,
Μιχαλόπουλος Π, Μπότσα Μ, Νικολόπουλος Ν, Παπούλιας Ν.

f ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΜΠΙΔΕΡΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΠΕ03

Credits: This presentation template was created by **Slidesgo**, including icons by **Flaticon**, and infographics & images by **Freepik**.

ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑ

Είναι η τέχνη του να εκτυπώνουμε γραπτό κείμενο ή εικόνα με την πίεση πάνω σε χαρτί μελανωμένων στοιχείων.

Τα στοιχεία αυτά αφήνουν το αποτύπωμά τους πάνω στο χαρτί.

Η τυπογραφία περιλαμβάνει τη στοιχειοθεσία και την εκτύπωση.

Η στοιχειοθεσία κειμένων γίνεται με το χέρι ή με μηχανήματα.

Η εκτύπωση των εικόνων πετυχαίνεται με τις μεθόδους της φωτοχαρακτικής.

...

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ

Η Ιστορία της τυπογραφίας είναι μέρος της Ιστορίας της επικοινωνίας του ανθρώπου, η οποία διακρίνεται σε τρεις περιόδους, που αντιπροσωπεύουν τις τρεις μεγάλες «επαναστάσεις» στην επικοινωνία.

- Την Α' «επανάσταση» της χειρόγραφης επικοινωνίας, η οποία ξεκίνησε από τα πρώτα σύμβολα/εικονογράμματα (4η χιλ. π. Χ.) και ολοκληρώθηκε με την εφεύρεση της αλφαβητικής γραφής (2η – 1η χιλ. π.Χ.)
- Την Β' «επανάσταση» της έντυπης επικοινωνίας, από την εφεύρεση της τυπογραφίας (μέσα 15ου αιώνα), και
- Την Γ' «επανάσταση» της ψηφιακής επικοινωνίας και του Διαδικτύου, τέλη του 20ου αιώνα.

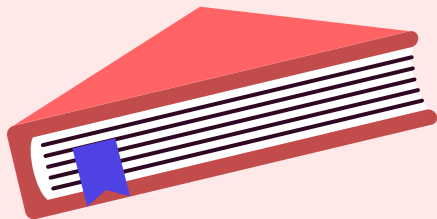
Α' «επανάσταση» της χειρόγραφης επικοινωνίας

Τα θεμέλια της αναπαραγωγικής διαδικασίας τοποθετούνται στην προϊστορία και στη ιστορία της γραφής που άρχισε στη Σουμερία την 4η χιλιετία π.Χ. και μας έδωσε πολλές από τις ιδέες, τους θεσμούς, και τις εφευρέσεις στα οποία είναι βασισμένος ο πολιτισμός μας. Οι Σουμέριοι τελειοποίησαν ένα σύστημα γραφής στον άργιλο και ήξεραν πώς να δημιουργούν αντίγραφα με τη δημιουργία καλουπιών στο μπρούτζο και το χαλκό.

Στην Μεσοποταμία, στην Αίγυπτο, αλλά και στην Άπω Ανατολή έφθασαν πολύ κοντά στην εφεύρεση της εκτύπωσης, με τους θαυμάσιους σφραγιδόλιθους που επινόησαν, μια αρκετά εξελιγμένη μορφή «εκτύπωσης χωρίς μελάνι», για την αναπαραγωγή περίτεχνων θεμάτων, όπως ζώα, φιγούρες και σύμβολα, πολλά από τα οποία δεν έχουν αποκρυπτογραφηθεί ακόμα.

Στη Μινωική Κρήτη και την ηπειρωτική Ελλάδα, οι τεχνίτες της εποχής του χαλκού ανέπτυξαν την τέχνη της δημιουργίας αντιγράφων, από καλούπια ανάγλυφα και εσώγλυφα.

Δείγματα όπως ο ανεμρήνευτος ακόμη δίσκος της Φαιστού, που αποτελεί το «παιλιότερο δείγμα κινητής τυπογραφίας στον κόσμο» (1700 π.Χ.) αλλά και η αποτύπωση παραστάσεων στα αρχαία Ελληνικά κοσμήματα και νομίσματα (600 π.Χ.), για την δημιουργία των οποίων έχει χρησιμοποιηθεί διαδικασία παρόμοια με αυτή που χρησιμοποίησε ο Γουτεμβέργιος για την δημιουργία τυπογραφικών στοιχείων, δηλαδή τη χρήση της μήτρας (matrix) και του πατρότυπου (patrix), αποδεικνύουν ότι οι αρχαίοι Έλληνες έφθασαν πολύ κοντά στην εφεύρεση της τυπογραφίας

B' «επανάσταση» της έντυπης επικοινωνίας

Η εφεύρεση της τυπογραφίας υπήρξε κεφαλαιώδους σημασίας για τον ανθρώπινο πολιτισμό, καθώς ενίσχυσε και ταυτόχρονα μετασχημάτισε τις επιπτώσεις που προκάλεσε η γραφή στη σκέψη και στην έκφραση.

Η επινόηση του αλφάβητου, πρώτα, και της τυπογραφίας, έπειτα, συνέβαλλε σημαντικά στην πρόοδο της γνώσης και της επιστήμης, γιατί το αλφάβητο επέτρεπε να εκφράσουμε έννοιες, ενώ η τυπογραφία να τις αναπαράγουμε και να τις διαδίδουμε. Η εμφάνιση της τυπογραφίας, είχε τεράστια συμβολή στη στήριξη και την επιτάχυνση των διαδικασιών που οδήγησαν στην αφύπνιση του ευρωπαϊκού πνεύματος, στην άνοδο του πνευματικού επιπέδου των λαών της Ευρώπης, καθώς και στη γρήγορη πρόοδο της επιστήμης.

Η εποχή της Έντυπης επικοινωνίας διακρίνεται σε τέσσερις περιόδους

Από την εφεύρεση της
Τυπογραφίας μέσα 15ου
αιώνα – τα μέσα του 19ου
αιώνα

**Α΄
περίοδος**

Αν και η εκτύπωση γίνεται με μηχανικό τρόπο, η στοιχειοθεσία και η κατασκευή της πλάκας για την αναπαραγωγή των εικόνων γίνεται με χειρωνακτικές διαδικασίες.

Από τα μέσα του 19ου αιώνα
έως τα μέσα του 20ου αιώνα

Επικρατεί η εκμηχάνιση όλων των διαδικασιών παραγωγής

**Β΄
περίοδος**

**Γ΄
περίοδος**

Από τα μέσα του 20ου
αιώνα – τη δεκαετία του
1980

Περάσαμε από τη στοιχειοθεσία θερμού μετάλλου στη φωτοστοιχειοθεσία και στην απόσυρση των μεταλλικών τυπογραφικών στοιχείων

**Δ΄
περίοδος**

Από τη δεκαετία του 1980
έως σήμερα,

Όλες οι διαδικασίες ψηφιοποιούνται, το φιλμ αποσύρεται και νέες μέθοδοι εκτύπωσης εφευρίσκονται

Α' ΠΕΡΙΟΔΟΣ - Η ΕΦΕΥΡΕΣΗ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ

- Η ανάπτυξη της τυπογραφίας τον 15ο αιώνα στη Δυτική Ευρώπη πέτυχε λόγω διάφορων σύνθετων και αλληλένδετων παραγόντων.
 - Οι παράγοντες αυτοί ήταν:
 - η ανάπτυξη του εμπορίου και η ευημερία,
 - η πτώση της φεουδαρχικής κοινωνίας,
 - η ανάπτυξη των Πανεπιστημίων και η διάδοση της βασικής εκπαίδευσης στην Αναγέννηση
 - το νέο εμπόριο των χειρογράφων
 - Οι εγκαταστάσεις και τα υλικά που απαιτήθηκαν για να μετατρέψουν την ιδέα σε πράξη υπήρξαν στη φυσική τους μορφή.
 - Το χαρτί, το μελάνι και το πιεστήριο (σταφυλοπιεστήριο) καθώς και η τεχνολογία για να δημιουργηθεί το χυτό μεταλλικό στοιχείο ήταν διαθέσιμα. Η στοιχειοθεσία – η οποία είχε αποτύχει στην Κίνα – πέτυχε στη Ευρώπη, εξ αιτίας του μικρού αριθμού χαρακτήρων (γραμμάτων) του αλφαβήτου που χρειάζονταν οι ευρωπαϊκές γλώσσες.
 - Επίσης μια μεγάλη, ευρέως καθιερωμένη, αγορά εξασφάλισε ότι αυτή η νέα επιχείρηση θα καλύψει μια κοινωνική ανάγκη

Β΄ ΠΕΡΙΟΔΟΣ - ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΜΕΘΟΔΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΚΤΥΠΩΣΗΣ

- Οι σημαντικότερες καινοτομίες στην Τυπογραφία τον 19ο αιώνα
- Μέχρι τις αρχές 19ου αιώνα 350 και πλέον χρόνια μετά τον Γουτεμβέργιο καμία ουσιαστική αλλαγή στην τυπογραφία δεν υπήρξε.
- Η διαδικασία της έντυπης επικοινωνίας που τέθηκε σε κίνηση από τον Γουτεμβέργιο αναγεννήθηκε ως αποτέλεσμα της εκβιομηχάνισης.
- • (1798) – εφεύρεση της λιθογραφίας (Alois Senefelder)
- (1811-14) – εφεύρεση του αμμοτροφοδοτούμενου κυλινδρικού πιεστηρίου υψιτυπίας του Friedrich Koenig.
- • (1826) – εφεύρεση της φωτογραφίας (Joseph Niepce)
- • (1830) – εφεύρεση της στερεοτυπίας (Jean B. Genoux)
- • (1850) – εφεύρεση της τσιγκογραφίας (Firmin Gillot)
- • (1863) – εφεύρεση του περιστροφικού πιεστηρίου υψιτυπίας (William Bullock)
- • (1884) – εφεύρεση της λινοτυπίας (Ottmar Mergenthaler)
- • (1887) – εφεύρεση της μονοτυπίας (Tolbert Lanston)
- • (1890) – εφεύρεση του ράστερ (Frederick Ives)
- • (1895) – εφεύρεση της περιστροφικής βαθυτυπίας (Karl Klic)
- • (1904) – εφεύρεση της λιθογραφίας offset (Ira W. Rubel)

- **Γ΄ ΠΕΡΙΟΔΟΣ - Η ΑΠΟΣΥΡΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ**

- Η σημαντική καινοτομία που χαρακτηρίζει αυτή τη περίοδο είναι η εφεύρεση της φωτοστοιχειοθεσίας με συντέπεια η υπιτυπία, ως κύρια μέθοδος εκτύπωσης βιβλίων για πεντακόσια και πλέον χρόνια, να δώσει τα σκίηπτρα της στην επιπεδοτυπία (λιθογραφία offset). Την ίδια εποχή εμφανίζονται οι πρώτοι σαρωτές εικόνων (scanners), που δίνουν τη δυνατότητα ψηφιοποίησης των εικόνων.

Δ΄ ΠΕΡΙΟΔΟΣ – ΨΗΦΙΑΚΗ ΕΠΟΧΗ

Η Δ΄ περίοδος της έντυπης επικοινωνίας συμπίπτει με την «τρίτη επανάσταση», τη λεγόμενη «ψηφιακή επανάσταση», που ξεκίνησε στη δεκαετία του 1980 και διευρύνεται στις μέρες μας, έχει να κάνει όχι τόσο με το ψηφιακά παραγόμενο έντυπο αλλά με τα «νέα μέσα επικοινωνίας», τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές και το διαδίκτυο. Η πλήρης ψηφιοποίηση εικόνων και κειμένου και η ανάπτυξη νέων μεθόδων εκτύπωσης (ψηφιακή εκτύπωση) και νέων μέσων μαζικής επικοινωνίας (internet, multimedia, e-book) δημιουργεί νέα δεδομένα, ώστε να μιλάμε σήμερα για ένα νέο σταθμό στις επικοινωνίες, την «ψηφιακή εποχή».

Ο Γουτεμβέργιος

Πατέρας της μηχανικής εκτύπωσης θεωρείται ο Γουτεμβέργιος ο οποίος γεννήθηκε στο Μάιντς της Γερμανίας το 1397 . Ενώ κινητά τυπογραφικά στοιχεία είχαν ήδη κατασκευαστεί από τον Ολλανδό Λαυρέντιο Κοστέρ, ο Γουτεμβέργιος ήταν εκείνος που συνέλαβε την ιδέα της τυπογραφικής μεθόδου στο σύνολό της.

Οι πρώτες δοκιμαστικές εργασίες του Γουτεμβέργιου πραγματοποιήθηκαν στο Στρασβούργο το 1436 και ήταν λαϊκά, θρησκευτικά βιβλία. Το 1455 τύπωσε τη "Βίβλο", το πρώτο βιβλίο μαζικής παραγωγής, που για πολλούς είναι το καλύτερο και αριότερο τεχνικά βιβλίο που τυπώθηκε ποτέ.

Για το τυπογραφικό του πιεστήριο, ο Γουτεμβέργιος χρησιμοποίησε τη βασική δομή του πιεστηρίου σταφυλιών, προσθέτοντας χαρακτηριστικά από υφαντουργικές μηχανές και από τα χειροκίνητα πιεστήρια που χρησιμοποιούσαν κατασκευαστές χαρτιού και βιβλιοδέτες.

Ο Γουτεμβέργιος ήταν ο εφευρέτης της μεταλλικής μήτρας, με τη οποία διευκολύνθηκε η κατασκευή κινητών μεταλλικών στοιχείων. Επινόησε την τυπογραφική μέθοδο στο σύνολό της: μήτρα, χυτά στοιχεία, στοιχειοθεσία, χειροκίνητο πιεστήριο και τυπογραφική μελάνη.

Αν και δημιούργησε μία μεγάλη επιχείρηση με περισσότερα από 20 άτομα (ξυλουργούς, χημικούς, μεταλλουργούς, σχεδιαστές), εντούτοις τα έξοδα της έκδοσης της "Βίβλου" ξεπέρασαν τις οικονομικές του δυνατότητες. Το 1468 ο Γουτεμβέργιος πεθαίνει φτωχός αφού το τυπογραφείο του είχε ήδη πτωχεύσει

Κινητά μεταλλικά στοιχεία

Δημιουργία των πρώτων κινητών μεταλλικών στοιχείων: το γράμμα χαραζόταν σε ένα κομμάτι μετάλλου με ένα αιχμηρό όργανο και χρησιμοποιούταν σαν καλούπι, όπου λιωμένο ρευστό μέταλλο χυνόταν μέσα σ' αυτό. Όλα τα γράμματα της αλφαβήτου παράγονταν με τον τρόπο αυτό και ύστερα τοποθετούνταν μαζί, με την βοήθεια μιας ειδικής λαβίδας. Τα κενά ανάμεσα στις λέξεις φτιάχνονταν με την προσθήκη μεταλλικών στοιχείων που δεν είχαν γράμματα επάνω τους. Όταν ετοιμάζονταν με τον τρόπο αυτό μια ολόκληρη σελίδα, τη συγκρατούσαν με σπάγκο.

- **Η Λινοτυπία**
- Για να αντιμετωπιστεί η μαζική παραγωγή εντύπων, αναπτύχθηκαν μέθοδοι αυτοματοποιημένης στοιχειο-θεσίας: η λινοτυπία και η μονοτυπία. Η λινοτυπική μηχανή επινοήθηκε το 1884 από τον Όσμαρ Μεργκεντάλερ. Για 80 περίπου χρόνια αποτελούσε βασικό μέσο στοιχειοθεσίας, εξασφαλίζοντας πολλαπλάσια παραγωγή σε σχέση με το σύστημα στοιχειοθεσία με το χέρι. Τα τελευταία χρόνια η διάδοση της μονοτυπίας και κυρίως η εμφάνιση της φωτοσύνθεσης, έχουν περιορίσει τη χρήση της λινοτυπίας.

Η Μονοτυπία

Μέθοδος στοιχειοθεσίας με μεμονωμένα στοιχεία (χαρακτήρες) και όχι με συμπαγή γραμμή, όπως στη λινοτυπία. Η πρώτη μονοτυπική μηχανή κατασκευάστηκε το 1887 από τον Αμερικανό Τόλμπερτ Λάνστον. Το μονοτυπικό σύστημα στοιχειοθεσίας είναι ιδιαίτερα κατάλληλο για παραγωγή βιβλίων που περιλαμβάνουν σύμβολα και αριθμούς. Συγκρινόμενη με τη λινοτυπία έχει το πλεονέκτημα ότι οι διορθώσεις μπορούν να γίνουν χωρίς αναστοιχειοθεσία ολόκληρης της σειράς

- **Η Φωτοσύνθεση**

- Πρόκειται για την επιλογή και την προβολή, σε φωτογραφικό φιλμ, όλων των στοιχείων ενός κειμένου, τα οποία στη συνέχεια αναπαράγονται και συνθέτουν ένα πιστό αντίγραφο του πρωτότυπου. Οι πρώτες φωτοστοιχειοθετικές μηχανές εμφανίσθηκαν το 1945. Η εποχή της στοιχειοθεσίας κάνοντας χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή, αρχίζει στα τέλη της δεκαετίας του '60. Σήμερα η προγραμματισμένη με υπολογιστή στοιχειοθεσία έχει κυριαρχήσει.

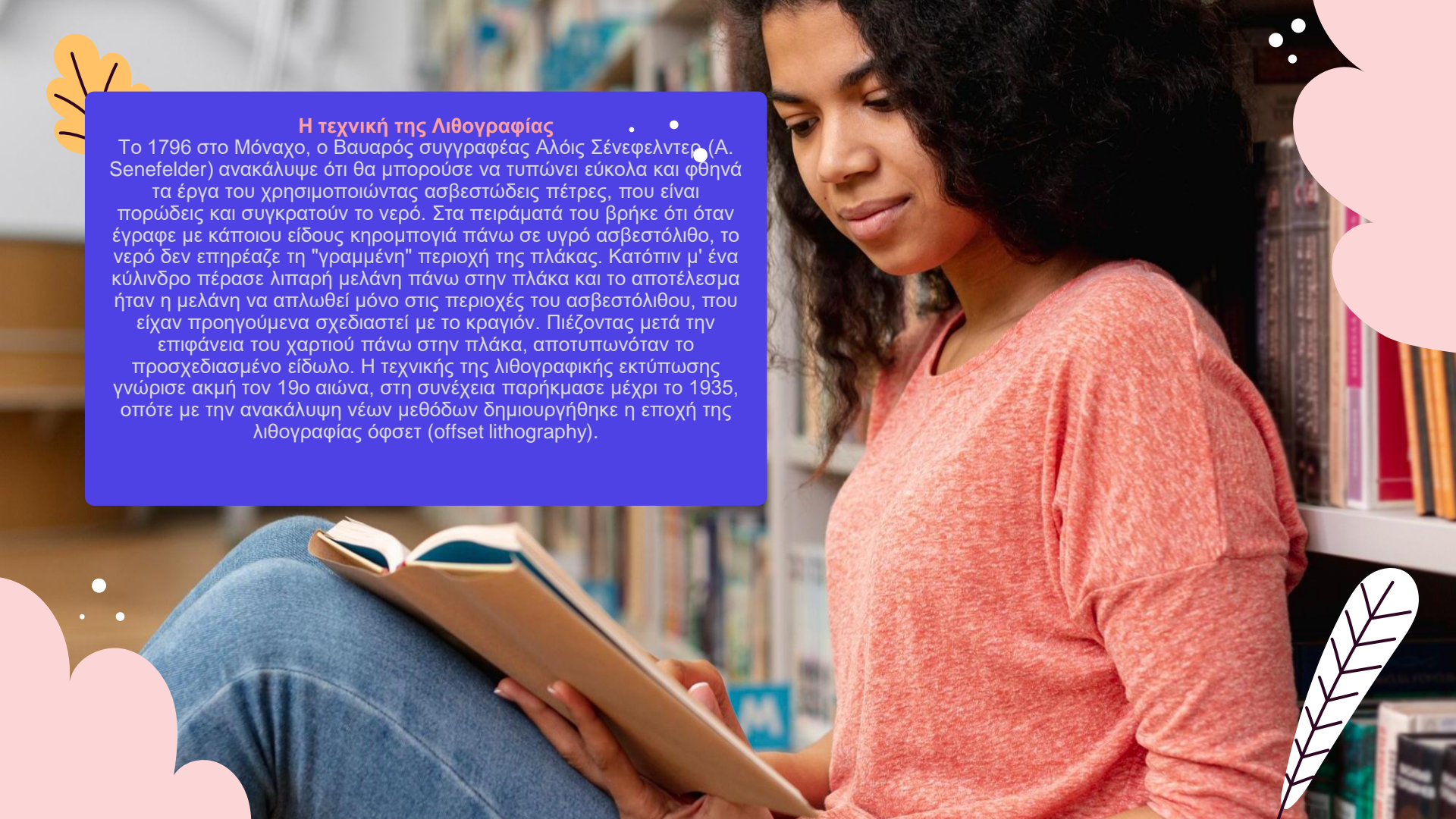
- Στη φωτοσύνθεση, το κείμενο πληκτρολογείται σε μία φωτοστοιχειοθετική μηχανή και ταυτόχρονα "χαρακτηρίζεται" από το χειριστή ως προς το μέγεθος και τη γραμματοσειρά του.

Στη συνέχεια το κείμενο αυτό τυπώνεται σε μια κορδέλα χαρτιού, την οποία ο σελιδοποιός προσαρμόζει στο μέγεθος της σελίδας του εντύπου. Η σελίδα φωτογραφίζεται και εμφανίζεται σε πολυεστερικό χαρτί ή φιλμ. Το φιλμ αυτό χρησιμοποιείται κατόπιν για εκτύπωση σε μηχανή όφσετ.

Η τεχνική της Λιθογραφίας

Το 1796 στο Μόναχο, ο Βαυαρός συγγραφέας Αλβίς Σένεφελντερ (A. Senefelder) ανακάλυψε ότι θα μπορούσε να τυπώνει εύκολα και φθηνά τα έργα του χρησιμοποιώντας ασβεστώδεις πέτρες, που είναι πορώδεις και συγκρατούν το νερό. Στα πειράματά του βρήκε ότι όταν έγραφε με κάποιου είδους κηρομπογιά πάνω σε υγρό ασβεστόλιθο, το νερό δεν επηρέαζε τη "γραμμένη" περιοχή της πλάκας. Κατόπιν μ' ένα κύλινδρο πέρασε λιπαρή μελάνη πάνω στην πλάκα και το αποτέλεσμα ήταν η μελάνη να απλωθεί μόνο στις περιοχές του ασβεστόλιθου, που είχαν προηγουμένα σχεδιαστεί με το κραγιόν. Πιέζοντας μετά την επιφάνεια του χαρτιού πάνω στην πλάκα, αποτυπωνόταν το προσχεδιασμένο είδωλο. Η τεχνική της λιθογραφικής εκτύπωσης γνώρισε ακμή τον 19ο αιώνα, στη συνέχεια παρήκμασε μέχρι το 1935, οπότε με την ανακάλυψη νέων μεθόδων δημιουργήθηκε η εποχή της λιθογραφίας όφσετ (offset lithography).

Η τυπογραφική μέθοδος

Οι τυπογράφοι είχαν τα στοιχεία τους σε "κάσες", που είχαν ξεχωριστές θήκες για κάθε τύπο γράμματος. Σχημάτιζαν τις λέξεις που ήθελαν παίρνοντας χωριστά στοιχεία, τοποθετώντας τα μαζί σε μία θήκη, το "συνθετήριο" (στοιχειοθεσία). Όταν τοποθετούσαν αρκετές αράδες, τις μετέφεραν σε έναν πάγκο ώσπου να ετοιμαστούν και άλλες σελίδες. Το υλικό για εκτύπωση το τοποθετούσαν σε ένα μεταλλικό πλαίσιο με λωρίδες και ξύλινες σφήνες, για να το συγκρατούν σταθερά στη θέση του. Μετά το τοποθετούσαν στο πιεστήριο, τα στοιχεία μελανώνονταν και ένα φύλλο χαρτιού πιεζόταν επάνω. Σήμερα η μέθοδος αυτή της παραδοσιακής τυπογραφίας έχει σχεδόν εκλείψει.

Περιστροφική Εκτύπωση

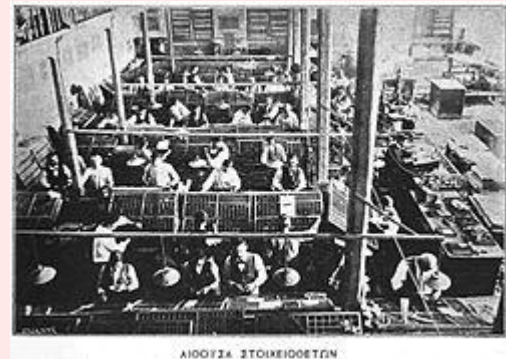
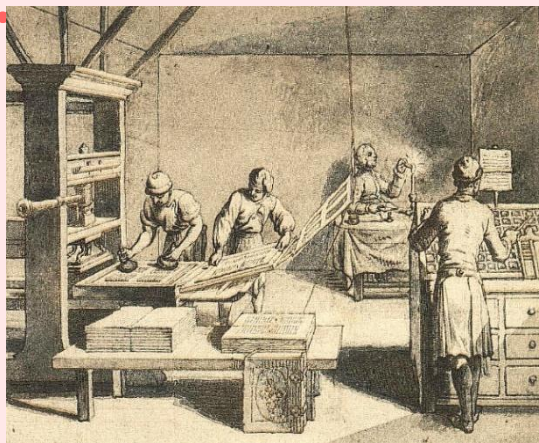
Η αρχή του κυλινδρικού πιεστηρίου είναι η εξής: Το υλικό που θα τυπωθεί μεταφέρεται σε έναν ή πολλούς κυλίνδρους και όταν οι κύλινδροι αυτοί μελανωθούν η εκτύπωση μεταβιβάζεται στο χαρτί, που έρχεται σε επαφή μαζί τους καθώς περιστρέφονται.

Μέθοδος Offset

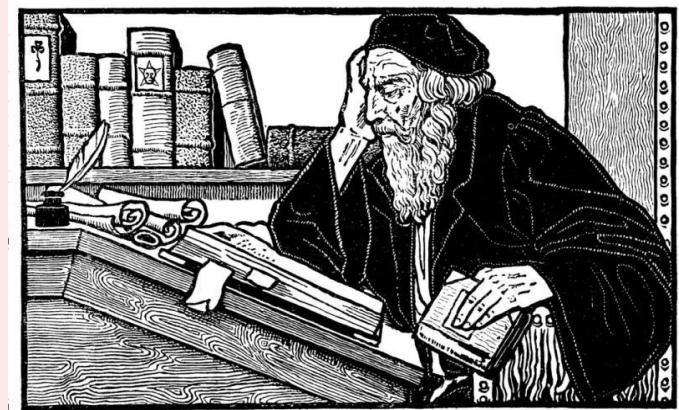
Τυπογραφική μέθοδος κατά την οποία η εκτύπωση κειμένων και εικόνων δεν γίνεται με τυπογραφικά στοιχεία, αλλά με φωτοχημική δράση. Κατά τη μέθοδο αυτή, αρχικά φωτογραφίζονται τα κείμενα σε ειδικό φιλμ και στη συνέχεια το φιλμ τοποθετείται πάνω σε μια φωτοευαίσθητη πλάκα, η οποία εκτίθεται στο φως. Μ' αυτόν τον τρόπο το κείμενο του φιλμ μεταφέρεται φωτοχημικά στη λιθογραφική πλάκα, η οποία συγκρατεί το μελάνι στα σημεία που πρόκειται να τυπωθούν, ενώ στα υπόλοιπα σημεία που θα μείνουν κενά συγκρατεί μόνο νερό.

Στη συνέχεια το περιεχόμενο της πλάκας μεταφέρεται σ' έναν ελαστικό κύλινδρο, απ' τον οποίο γίνεται τελικά η εκτύπωση στο χαρτί.

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΣΕ ΕΙΚΟΝΕΣ

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΣΕ ΕΙΚΟΝΕΣ

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΣΕ ΕΙΚΟΝΕΣ

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΣΕ ΕΙΚΟΝΕΣ

"Δεν χρειάζεται να κάψετε βιβλία για να καταστρέψετε έναν πολιτισμό. Απλά κάντε τους ανθρώπους να σταματήσουν να τα διαβάζουν." - Ray Bradbury

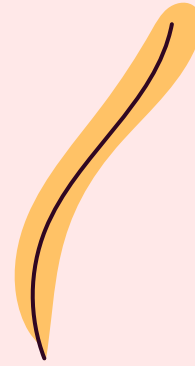
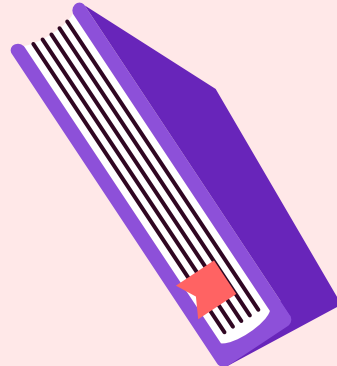
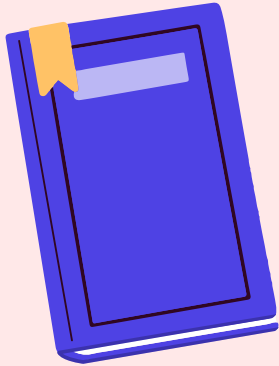
"Ένας αναγνώστης ζει χιλιάδες ζωές πριν πεθάνει. . . Ο άνθρωπος που δεν διαβάζει ποτέ ζει μόνο μία" - George R.R. Martin

"Ένα καλό βιβλίο είναι ένα γεγονός στη ζωή μου" - Stendhal.

"Η ανάγνωση μας φέρνει άγνωστους φίλους» - Honoré de Balzac.

"Ο κόσμος ήταν δικός της για την ανάγνωση." - Betty Smith.

"Έχω πάντα δύο βιβλία στην τσάντα μου, ένα για να διαβάζω, ένα για να γράψω" - Robert Louis Stevenson.

Διαδικτυακές Πηγές

- <https://web.archive.org/web/20170607112015/http://www.bizdim.gr/index.php/tehnologiaektyposeon/thebook/30-gutenberg>
- <https://www.bizdim.gr/index.php/tehnologiaektyposeon/thebook/31-letterpress>
- <https://www.graphicanews.gr/articles.php?article=12&page=2>
- <https://www.graphicanews.gr/>
- : <http://www.tmth.edu.gr>
- <https://welleprint.gr/%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CF%84%CF%85%CF%80%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%AF%CE%B1%CF%82/>

